

Поточний стан матеріально-технічного забезпечення галузі фізичної культури і спорту в Україні та його перспективи змін

Мальцева Т.М.¹, Любієва В.А.², Чала О.І.¹

¹Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

²Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Анотація. Робота присвячена аналізу матеріально-технічного забезпечення фізичної культури і спорту в Україні, розгляду питань державного фінансування галузі. У статті проводиться огляд основних показників, що характеризують економічний стан розвитку фізичної культури та спорту. Наводиться аналіз проблем, що пов'язані із поточним станом матеріально-технічного забезпечення та дається характеристика можливих перспектив галузі. Державне фінансування і забезпечення галузі фізичної культури і спорту відбувається у недостатньому обсязі, а матеріально-технічне забезпечення є нерівномірним у регіональному розрізі. Спорт і фізична культура в Україні перебивають на периферії інтересів держави та потребують додаткової підтримки, як і з її сторони, так і від сторонніх інвесторів.

Мальцева Т. Н., Любієва В. А., Чала О. І. Текущее состояние материально-технического обеспечения отрасли физической культуры и спорта в Украине и его перспективы изменения. Работа посвящена анализу материально-технического обеспечения физической культуры и спорта в Украине, рассмотрению вопросов государственного финансирования отрасли. В статье проводится обзор основных показателей, характеризующих экономическое положение развития физической культуры и спорта. Приводится анализ проблем, связанных с текущим состоянием материально-технического обеспечения и даётся характеристика возможных перспектив отрасли. Государственное финансирование и обеспечение отрасли физической культуры и спорта происходит в недостаточном объёме, а материально-техническое обеспечение неравномерно в региональном разрезе. Спорт и физическая культура в Украине перебивают на периферии интересов государства и нуждаются в дополнительной поддержке, как и с её стороны, так и от сторонних инвесторов.

Maltseva T. N., Lyubieva V. A., Chala O. I. Current state of material and technical support of the physical culture and sports industry in Ukraine and its prospects for change.

The research is devoted to the analysis of material and technical support of physical culture and sports in Ukraine, consideration of issues of state financing of the industry. The article reviews the main indicators that characterize the economic situation of the development of physical culture and sports. The analysis of the problems connected with the current state of material and technical support is given and the characteristic of possible prospects of the branch is given. State funding and the provision of the physical culture and sports industry is insufficient, and logistical support is uneven in the regional context. Sport and physical culture in Ukraine interrupt on the periphery of the interests of the state and need additional support, as well as from its side, and from outside investors.

Ключові слова: матеріально-технічне забезпечення, фінансування спорту, Україна, фізична культура, спорт.

материально-техническое обеспечение, финансирование спорта, Украина, физическая культура, спорт

material and technical support, sport financing, Ukraine, physical culture, sport.

Вступ.

Спорт та фізичне виховання є одним із ключових елементів формування здорової, щасливої, продуктивної нації. Тому матеріально-технічне забезпечення галузі має відбуватись на високому рівні, для задоволення потреб усіх суб'єктів, залучених у процеси пов'язані із фізичною культурою та спортом. Однак в Україні фінансування і забезпечення галузі перебуває не у кращому стані. Часто фінансування відбувається за залишковим принципом, що є негативним

фактором і несе для галузі певні загрози. Тому дослідження поточного стану матеріально-технічного і фінансового забезпечення фізичної культури і спорту необхідне для виявлення проблем і перспектив розвитку галузі в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами. Робота виконана у зв'язку із прийняттям і набранням чинності із 1 березня 2017 року Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної

програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року» [10].

Метою дослідження є аналіз поточного стану матеріально-технічного та фінансового забезпечення галузі фізичної культури і спорту в Україні та виявлення проблем і перспектив розвитку галузі зважаючи на даний аспект.

Матеріал і методи.

Головними джерелом для аналізу виступили дані Державної служби статистики України [2; 10], сформовані у співпраці із Міністерством молоді та спорту України [11]. Теоретичною основою виконання дослідження стали наукові праці вітчизняних вчених [3–8], Постанова Кабінету Міністрів України [9] і Постанова Верховної Ради України [1].

Результати.

Матеріально-технічне забезпечення галузі фізичної культури і спорту є складним і комплексним процесом. Ресурси надходять із різних джерел фінансування – державного бюджету, бюджетів місцевих громад, також можуть залучатись кошти приватних інвесторів та міжнародних організацій і фондів [5–9].

Необхідно мати на увазі, що одним із ключових протиріч розвитку економіки є гостра невідповідність між спробами держави зберегти провідну роль у забезпеченні життєдіяльності сфери спорту і фізичної культури і її обмеженими ресурсними можливостями. Обсяги фінансування галузі визначальною мірою залежать від державної політики її розвитку, соціально-економічного становища держави, а також окремих територіально-адміністративних одиниць, бюджетного процесу. Так як фінансування фізичної культури і спорту здійснюється переважно з державного та місцевих бюджетів, фондів підприємств та організацій, важливого значення набувають механізми державного врегулювання процесів складання, прогнозування, формування видаткової частини бюджетів усіх рівнів з утримання галузі [6].

В Україні ситуація із державним фінансуванням галузі стоїть дуже гостро. На потреби фізичної культури і спорту в останні роки виділялось не більше 0,3% загального обсягу ВВП держави. При цьому, ці суми постійно скорочуються починаючи із 2011 року. На рисунку 1 зображено динаміку фінансування галузі у 2010–2016 роках.

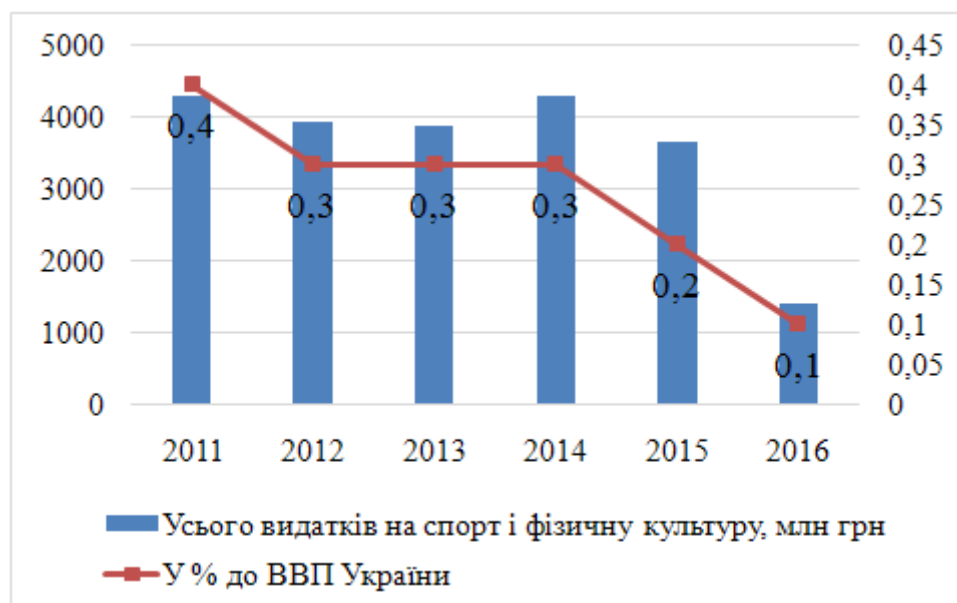

Рис. 1. Динаміка видатків на фізичну культуру і спорт в Україні. Побудовано за матеріалами: [2; 10].

Така ситуація зі скороченням фінансування ніяким чином не може позитивно впливати на розвиток фізичної культури і спорту в Україні. При цьому варто зазначити, що розподіл матеріально-технічної бази галузі в Україні не є рівномірним –

одним видам спорту і їх спорудам приділяють більшу частка фінансування, при тому, що менш популярні види майже не мають шансів на достатнє фінансування – рисунок 2.

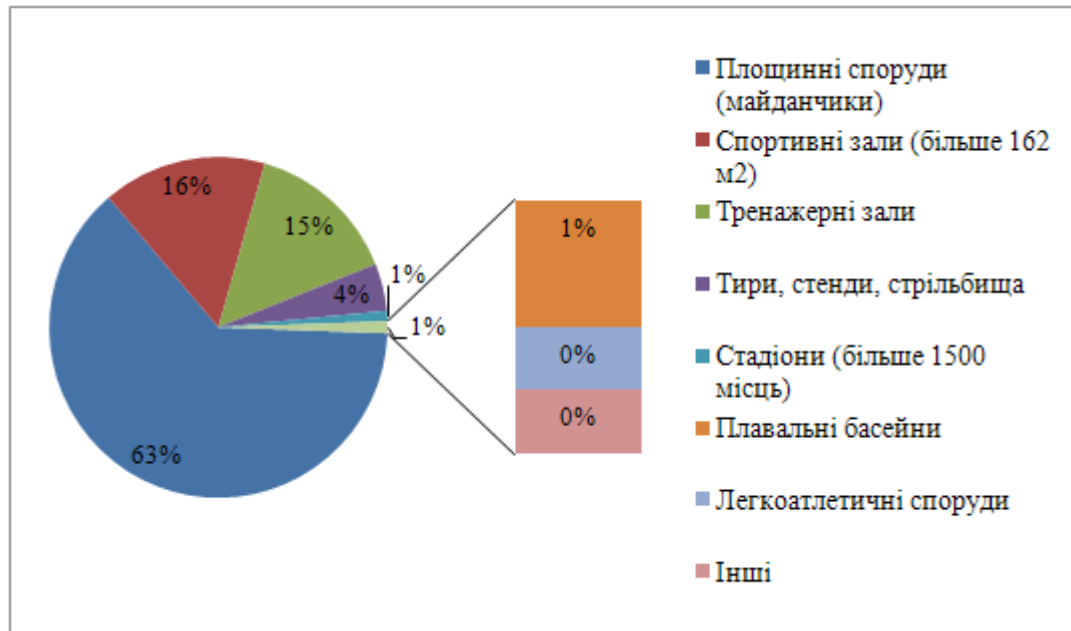

Рис. 2. Розподіл спортивних споруд за категоріями в Україні. Побудовано за матеріалами: [2; 10].

У загальному розподілі, на спортивні споруди у містах і сільській місцевості припадає майже порівну об'єктів. Однак таке співвідношення досягається лише за рахунок наявності у сільській місцевості більшої кількості майданчиків, в основному – не обладнаних для конкретного виду спорту. Ситуація із іншими

спорудами, особливо із басейнами, льодовими аренами, велотреками у сільській місцевості надзвичайно негативна – така кількість об'єктів не може задовольнити потреб населення та професійних спортсменів у регіонах. Аналіз забезпеченості спортивними спорудами подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл спортивних споруд України за видом і місцезнаходженням

Вид споруд	Всього	У містах	% від загального в Україні	У сільській місцевості	% від загального в Україні
Площинні споруди (майданчики)	59430	26139	43.98	33291	56.02
Спортивні зали (більше 162 м ²)	14664	7673	52.33	6991	47.67
Тренажерні зали	13660	10003	73.23	3657	26.77
Тири, стенди, стрільбища	4232	2390	56.47	1842	43.53
Стадіони (більше 1500 місць)	936	727	77.67	209	22.33
Плавальні басейни	534	501	93.82	33	6.18
Легкоатлетичні споруди	260	176	67.69	84	32.31
Веслувальні споруди	84	75	89.29	9	10.71
Лижні споруди	80	64	80.00	16	20.00
Льодові арени	54	53	98.15	1	1.85
Кінноспортивні бази	49	37	75.51	12	24.49
Велотреки	3	3	100.00	0	0.00
Усього	93986	47841	50.90	46145	49.10

Побудовано за матеріалами: [2; 10]

Серед проблем розвитку спортивних установ бюджетної сфери можна відмітити:

1. Зарегульованість діяльності установ сфери спорту (ДЮСШ, ШВСМ та т. п.).
2. Недостатність фінансування, відсутність власних навчально-тренувальних баз, поганий стан спортивних об'єктів.
3. Дублювання фінансування бюджетами різних рівнів шкільного спортивного профілю, «розпорошеність» фінансування.
4. Конфлікт інтересів в роботі приватних спортивних клубів (секцій) і що фінансуються з бюджетів різних рівнів спортивних установ, відсутність стратегій розвитку спортивних об'єктів, побудованих за бюджетні гроші.

Як результат в цілому по країні відсутність високих спортивних результатів (за винятком

деяких видів спорту), відсутність масовості занять спортом і клубного руху [4].

Функціонування і подальший розвиток фізичної культури і спорту в умовах ринкової економіки потребує постійного пошуку додаткових джерел фінансування, інноваційних інструментів ведення конкурентної боротьби, здійснення ринкової комунікації. Одним з таких комплексних засобів є спонсорство, залучення коштів від міжнародних організацій та спеціалізованих фондів [3].

Згідно із постановою Кабінету Міністрів України, на наступні роки затверджено Державну цільову соціальну програму розвитку фізичної культури і спорту до 2020 року. Нею планується збільшення видатків на галузь. Бюджети програми зображено у таблиці 2.

Таблиця 2

Бюджет цільової програми фінансування фізичної культури і спорту на 2017-2020 роки

Джерела	Обсяг, тис грн	2017	2018	2019	2020
Державний бюджет	8 668 054,9	2 182 625	1 980 450,3	1 995 992,7	2 508 986,9
Місцеві бюджети	13 651 515,3	2 983 585,1	3 277 919,4	3 565 381,6	3 824 629,2
Інші джерела	2 867 035,3	533 276,3	743 852	694 236,7	895 670,2
Усього	25 186 605,4	5 699 486,4	6 002 221,7	6 255 611	7 229 286,3

Побудовано за матеріалами: [9]

Дискусія

Увага суспільства усе більше звертається на стан здоров'я, фізичну витривалість, зв'язок фізичного та психоемоційного здоров'я. XXI сторіччя принесло із собою «моду» на спорт та здоровий спосіб життя. Тому державна підтримка належного рівня розвитку фізичної культури і спорту має перейти із периферії інтересів державних органів України до кола головних питань.

Висновки

Провівши дане дослідження було зроблено висновок про погіршення ситуації із державним фінансуванням галузі фізичної культури і спорту. Також було з'ясовано, що міста та сільська

місцевість мають різне матеріально-технічне забезпечення, яке є недостатньо різноманітним у сільських регіонах. Державними програмами передбачено, що у наступні роки буде збільшуватись фінансування галузі в Україні, що може створити можливості для розвитку фізичної культури і спорту.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження із теми будуть актуальні, адже економічна ситуація в Україні динамічно змінюється, а також залежить від зовнішньоекономічних чинників. Фізична культура і спорт мають розвиватись разом із трансформацією суспільно-економічного життя.

Література

1. Верховна Рада України. Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади, 2016. 7 с.

References

1. Verhovna Rada Ukrayini. (2016). Pro zabezpechennya stalogo rozvitku sferi fizichnoyi kulturi i sportu v Ukrayini v umovah detsentralizatsiyi vladi. [Concerning providing the sustainable development of physical culture and sports industry in Ukraine in conditions of power decentralization]. 7.

2. Державна служба статистики України. Заклади культури, мистецтва, фізичної культури і спорту України у 2016 році, статистичний бюлетень, 2017. 89 с.
3. Євсєєва О. О. Вдосконалення державного регулювання розвитку системи фізичної культури і спорту в регіоні. Бізнес Інформ. 2013. С 46–51.
4. Кочубей Р. В. Организационно-экономические проблемы трансформации спортивной отрасли Украины. Механизм регулювання економіки. 2016. С 78–87.
5. Москальов А. А. Сучасний стан фінансування сфери фізичної культури і спорту в Україні. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту, 2013. 1. С 282–287.
6. Нікітенко С. В. Особливості фінансування фізичної культури і спорту в Україні. Науково-виробничий журнал «Держава та регіони», 2016. 53. С. 103–106.
7. Нікітенко С. В. Специфіка здійснення заходів із фінансування фізичної культури та спорту в Україні в умовах кризи. Теорія та практика державного управління, 2016. С. 1–5.
8. Стахів І. Фінансування спортивно-оздоровчих послуг. Вісник КНТЕУ, 2015. С. 95–102.
9. Кабінет Міністрів України. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року, 2017. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF>.
10. Державна служба статистики України, 2017. <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
11. Міністерство молоді та спорту України, 2017. <http://dsmsu.gov.ua/index/ua>.
2. Derzhavna sluzhba statistiki Ukraini. (2017). Zakladi kulturi, mistetstva, fizichnoyi kulturi i sportu Ukraini u 2016 rotsi, statistichniy byuletен. [Institutions of culture, art, physical culture and sports of Ukraine in 2016, statistical bulletin]. 89.
3. Evseeva O. O. (2013) Vdoskonalennya derzhavnogo reguluyuvannya rozvitku sistemi fizichnoyi kulturi i sportu v regioni [The Improvement of Government Control over the Development of Physical Culture and Sport in the Region]. *Business Inform.* 1, 46–51.
4. Kochubey R. V. (2016). Organizatsionno-ekonomicheskie problemy transformatsii sportivnoy otaslі Ukraini [Organizational and economic problems of transformation of sports industry in Ukraine]. *Economy Regulation Mechanism.* 78–87.
5. Moskalov A. A. (2013). Suchasniy stan finansuvannya sferi fizichnoyi kulturi i sportu v Ukraini. [The Current State of Physical Culture and Sports Industry Funding in Ukraine]. *Bulletin of Chernivtsi Institute of Trade and Economics.* 1. 282–287.
6. Nikitenko S. V. (2016) Osoblivosti finansuvannya fizichnoyi kulturi i sportu v Ukraini. [Features of financing of physical culture and sports in Ukraine]. *State and Regions. Series: Public Administration.* 53. 103–106.
7. Nikitenko S. V. (2016). Spetsifika zdiysnennya zahodiv iz finansuvannya fizichnoyi kulturi ta sportu v Ukraini v umovah krizi. [Specificity of realization of measures on financing of physical culture and sports in Ukraine in conditions of crisis]. *Theory and practice of the state administration.* 2. 1–5.
8. Stahiv I. (2015). Finansuvannya sportivno-ozdorovchih poslug. [Financing of sports and health services]. *Bulletin of Kyiv National University of Trade and Economics.* 4. 95–102.
9. Kabinet Ministriv Ukraini. (2017). Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi tsilovoyi sotsialnoyi programi rozvitku fizichnoyi kulturi i sportu na period do 2020 roku. [On Approval of the State Target Social Program for the Development of Physical Culture and Sports for the period up to 2020].
10. State Statistical Office of Ukraine (2017). Statistics Online. doi:10.15407/dse2016.01.051
11. Sports and Youth Ministry of Ukraine (2017). Official Web-Site.

Информация об авторах

Мальцева Т.М.,
<https://orcid.org/0000-0002-1901-5072>
chalaya.olga.ua@gmail.com
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
площа Свободи, Харків, 661077, Україна

Любієва В.А.,
<https://orcid.org/0000-0001-8860-9176>
chalaya.olga.ua@gmail.com
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
вул. Алчевських, 50 А, м Харків, 61002, Україна

Чала О. І.,
<https://orcid.org/0000-0003-2147-5745>
chalaya.olga.ua@gmail.com
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
площа Свободи, Харків, 661077, Україна

Information about the authors

Maltseva T.M.,
<https://orcid.org/0000-0002-1901-5072>
chalaya.olga.ua@gmail.com
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
Places of Freedom, Kharkiv, 661077, Ukraine

Lyubiyeva V.A.,
<https://orcid.org/0000-0001-8860-9176>
chalaya.olga.ua@gmail.com
National Technical University "Kharkiv Polytechnical Institute"
Vul. Alchevsky, 50 A, m Kharkiv, 61002, Ukraine

Chala O. I.,
<https://orcid.org/0000-0003-2147-5745>
chalaya.olga.ua@gmail.com
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
Places of Freedom, Kharkiv, 661077, Ukraine

Принята в редакцію 17.10.2017

Received: 17.10.2017